

1. «Νὰ διαβάζεις εἶναι σὰν νὰ σκέφτεσαι, σὰν νὰ προσεύχεσαι, σὰν νὰ μιλᾷς μ' ἓναν φίλο, σὰν νὰ ἐκθέτεις τὶς ἀπόψεις σου, σὰν νὰ ἀκοῦς τὶς ἰδέες τῶν ἄλλων, σὰν νὰ ἀκοῦς μουσικὴ (ναί, ναί), σὰν νὰ θαυμάζεις ἓνα τοπίο, σὰν νὰ κάνεις μιὰ βόλτα στὴν ἀκροθαλασσιὰ. Κι ἐσεῖς, ποὺ εἶστε τόσο εὐγενικοί, τώρα θὰ ἀναρωτιέστε: Τί διάβαζες, Μπάρρυ; Διάβαζα τὰ πάντα».

Roberto Bolaño, 2666, μτφρ. Κ. Ἡλιόπουλος, ἐκδ. Ἄγρα, Ἀθήνα 2023 (β' ἀνατύπωσης), 339.

2. «...καὶ σὺ μὲ φιλᾷς, καὶ γὼ βγαίνω
καὶ πουλάω φῶς στοὺς δρόμους.»

Pablo Neruda, «Ὅσα γίνονται σε μια μέρα», μτφρ. Δ. Στρατηγοπούλου, ἐκδ. Καστανιώτη.

3. Ἡ κόλαση τῶν ζωντανῶν δεν εἶναι κάτι που ἀφορὰ το μέλλον• ἀν ὑπάρχει μια κόλαση, εἶναι αὐτή που ὑπάρχει ἤδη ἐδῶ, ἡ κόλαση που κατοικοῦμε καθημερινά, που διαμορφώνουμε με τὴ συμβίωσή μας. Δύο τρόποι ὑπάρχουν γιὰ νὰ μὴν υποφέρουμε. Ὁ πρῶτος εἶναι γιὰ πολλοὺς εὐκόλος: νὰ ἀποδεχθῶν τὴν κόλαση καὶ νὰ γίνουν τμῆμα τῆς μέχρι νὰ καταλήξουν νὰ μὴν τὴ βλέπουν πια. Ὁ δεύτερος εἶναι επικίνδυνος καὶ ἀπαιτεῖ συνεχὴ προσοχή καὶ διάθεση γιὰ μαθησὶν: νὰ προσπαθήσουμε καὶ νὰ μάθουμε νὰ ἀναγνωρίζουμε ποίος καὶ τί, μέσα στὴν κόλαση, δεν εἶναι κόλαση, καὶ νὰ του δώσουμε διάρκεια, νὰ του δώσουμε χώρο.

Italo Calvino, *Αόρατες πόλεις*, μτφρ.: Ἀνταῖος Χρυσοστομίδης, ἐκδόσεις Καστανιώτη.

4. «Οἱ Εσωτερικὲς Πόλεις εἶναι ὁ τόπος που πάω, γιὰ νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὰ πάντα, ἐκεῖ που κάνω ἀπολογισμό. Δεν βρίσκονται σε κανέναν χάρτη...εἶναι τὸ Ἱστορικό μου Κέντρο...»

Alvin Curran, συνθέτης μουσικῆς.

5. Στὴ γῆ ὅλα εἶναι παλιά. Ἐχουν εἰπωθεῖ ὅλα. Ἐκεῖνο που σώνει τὸν ἄνθρωπο σ' ἓνα βαθμὸ εἶναι ἡ Τέχνη. Καὶ ἡ Τέχνη δε γίνεται ἀπὸ μια μικρὴ κάστα ἀνθρώπων, εἴτε "διανοούμενων" εἴτε "λαϊκῶν", που τὴν καθοδηγεῖ, τὴν ἐκφράζει καὶ τελικὰ τὴ λυμαίνεται, με τὸ πρόσχημα ὅτι αὐτοὶ εἶναι που ξέρουν κι ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι πρόβατα. Τέχνη σημαίνει ἐρώτας. Κι ὁ ἐρώτας εἶναι δικαίωμα ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ἐρώτας σημαίνει ν' ἀγαπήσεις παράφορα τὸν στραπατσαρισμένο εαυτὸ σου, γιὰτὶ μονάχα ἔτσι θ' ἀγαπήσεις καὶ τὸν δίπλα σου. Καὶ ἐρώτας εἶναι ἡ ἐπιθυμία. Ἐπιθυμία γιὰ ζωὴ, γιὰ τραγούδια, γιὰ σένα καὶ γιὰ ὅλους. Καὶ εἶναι ἡ ἐπιθυμία τέχνη ἐπαναστατικὴ με τὴν ἀλήθεια τοῦ ὅρου, γιὰτὶ δε σηκώνει "ἐπιτρέπεται" καὶ "ἀπαγορεύεται". Γιὰ μένα δεν ὑπάρχει μεγαλύτερο ἔργο τέχνης ἀπ' τὸν ἄνθρωπο που περπατᾷ ολομόναχος μέσα στὸν χρόνο με οδυνηρὲς σύγκρούσεις μέσα του. Πράξη κι ὄνειρο, ἀτομικὸ καὶ κοινωνικὸ, μαύρο κι ἄσπρο. Μου μοιάζει ὁ ἄνθρωπος μ' ἓναν ἥλιο, που καίγεται ἀπὸ μόνος του. Κι ἡ Τέχνη, σαν ἄρρωστος καὶ γιατρός μαζί.

Κατερίνα Γώγου, *Μου μοιάζει ὁ ἄνθρωπος μ' ἓναν ἥλιο, που καίγεται ἀπὸ μόνος του*, Εὐτυχία Παναγιώτου (ἐπιμ.), ἐκδόσεις Καστανιώτη.

6. «Ἡ Φιλία εἶναι θεραπευτικὴ – οὐίσκι, κρασί, κονιάκ... τὸν ἔρωτά σου, τὴ μανία σου νὰ ζωγραφίζεις τὰ ὄνειρα μιᾶς πόλης ποὺ τρελάθηκε, ἓνα προφιτερόλ, μιὰ παρτίδα σκάκι, πῶς μπορεῖς νὰ τὰ ζήσεις δίχως φίλους;... Φιλία εἶναι ὁ Φονιάς τῆς Φθορᾶς... Φιλία εἶναι πάντα νὰ λὲς *au revoir*, ποτὲ ἀντίο».

Γιώργου-Ἰκαροῦ Μπαμπασάκη, *Ἡ λεγεῶνα τῶν φίλων*, ἐκδ. Περισπωμένη, Ἀθήνα 2012, 20, 27 καὶ 58.

7. «Γιὰτὶ ὁ κόσμος, μόνο ὅταν τὸν μοιράζεσαι ὑπάρχει...»
Τάσος Λειβαδίτης (1922 - 1988)